(9

דבר אחר: "וירח את ריח בגדיו ויברכהו" – כגון יוסף משיתא ויקים איש צרורות. יוסף משיתא – בשעה שבקשו שונאים להכנס להר הבית אמרו: יכנס מהם ובהם תחלה, אמרין לה: עול ומה דאת מפיק – דידך. נכנס והוציא מנורה של זהב, אמרו לו: אין דרכו של הדיוט להשתמש בזו, אלא עול זמן תניינות ומה דאת מפיק – דידך, ולא קבל עליו. אמר ר' פנחס: נתנו לו מכס שלש שנים, ולא קבל עליו – אמר: לא דיי שהכעסתי לאלהי פעם אחת, אלא שאכעיסנו פעם שניה?! מה עשו לו, נתנו אותו בחמור של חרשים והיו מנסרים בו, והיה מצוח ואומר: ווי, ווי, ווי, שהכעסתי לבוראי! יקים איש צרורות היה בן אחותו של ר' יוסי בן יועזר איש צרידה, והוה רכב סוסיא בשבתא. אזל קומי שריתא למצטלבא, אמר לה: חמי סוסי דארכבי מרי, וחמי סוסך דארכבך מרך! אמר לו: ואם כך למכעיסיו, קל וחומר לעושי רצונו! אמר לו: ועשה אדם רצונו יותר ממך?! אמר לו: ואם כך לעושי רצונו, קל וחומר למכעיסיו! נכנס בו הדבר כארס של עכנא, הלך וקיים בעצמו ארבע מיתות בית דין: סקילה, שרפה, הרג וחנק. מה עשה, הביא קורה נעצה בארץ וקשר בה נימא, וערך העצים והקיפן גדר של אבנים, ועשה מדורה לפניה, ונעץ את החרב באמצע, ותלה בקורה ונחנק, קדמתו האש נפסקה הנימה נפל לאש, קדמתו חרב ונפל עליו גדר ונשרף. נתנמנם יוסי בן יועזר איש צרידה וראה מטתו פורחת באויר, אמר: בשעה קלה קדמני זה לגן עדן.

מדרש רבה פרשת תולדות פרשה סה

(10

י. האמונה האלהית הגדולה אשר בלב ישראל, אין לה ערך ולא דוגמה ולא משל. ואפילו האפיקורסות הישראלית היא מלאה אמונה וקדושה, הרבה יותר מכל האמונות של כל הגויים כולם. ואע"פ שהיא מבטאת דברים של קלות־ראש ושל כפירה, בתוכיות הנשמה יש אור־אלהים של דבקות ושל צמאון לאלהים חיים אל אלהי ישראל עד לכדי מסירות־נפש. "וירח את ריח בגדיו, אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו". כגון יקים איש צרורות) ויוסי משיתא"ו, שהראו את הצפון בלבבם במסירות־נפש נפלאה, ומה שהיה בסוף היה ג"כ בתחילה, אלא שכסה אותו הזוהמא החיצונה, שבאה מהשפעתם המסואבה של הגויים, אשר לא ידעו את ד' ובשמו לא קראו, אשר אכלו את יעקב ואת נוהו השמו), לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא, וישראל שבט נחלתו ד' צבאות שמו).

מוסר אביך, מידות - אמונה.

(11

(ליל ו) **אא"ז** מו"ר ז"ל הגיד בשם רבותינו ז"ל. פי' הגמרא פתילות ושמנים שאין מדליקין בשבת מדליקין בחנוכה אשר חק הנפשות שאין להם עלי' בשבת יכולין לעלות בחנוכה ונפש נוטריקון כל פתילה שמן. ופתילות הפסולין שהאור מסכסכת בהן. כדתנן וקופץ כו'. והיינו שלא יוכל לקבל ההארה תוך עומק לבו כו'. והיינו שיש נקודה פנימיות בכל איש ישראל שאין שם מגע נכרי רק שצריך להיות הנקודה זו מתפשט בכל האדם. ועל ידי הלל והודאה יכולין להכנים נקודה זו בכל הנפש. והוא ע"ז ששמח האדם בנקודה זו ונותן הודאה להקב"ה על שזוכה להיות בכלל ישראל. ע"ז השמחה יכול להרחיב הנקודה.

שפת אמת - חנוכה
שנת תרל"ג

(12

והנה זה נשאר לדורות, בימים ההם בזמן הזה באה התעוררות בלב אנשים אפי' המתיאשים, אם אך צר להם ממצבם הנוכחי, וכמו אז שעמדת להם בעת צרתם דוקא, כמו כן היום כל איש מצוק ומר נפש הרובץ תחת משא מלך זקן וכסיל ומצפה ומשתוקק להושע, אך חסרות לו התחזקות והתעוררות לאמור עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה, והוא כמתיאש בעיני עצמו לצאת מהמבוכה הזאת בחשבו כי הרבה פעמים התחיל ולא עלה בידו לגמור, ע"כ אינו מאמין בעצמו שעודנה הבחירה בידו, והבחירה חפשית ואם יקבל עליו מהיום לפרוק ממנו עול חשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם ולקבל עליו עול מלכות שמים שלימה, לכתוב ידו להש"י, יעשה ויצליח, לאיש כזה באה היום התעוררות מלמעלה כמו מאז שנאמר ועוררתי בניך ציון על בניך יון, אבל ההתעוררות היא רק לפי מסת שהוא מיצר ונפשו מרה לו:

ולפי האמור יובן מה שחכמים הגידו ברמז דברי הש"ס פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהם בחנוכה, דקאי על נפשות ישראל המגושמים ביותר שאין להם עלי' בשבת יש להם עלי' בחנוכה.

שם משמואל - חנוכה
שנת תרע"ג

(13

אמנם יסוד התכליתי של ימי קודש אלו, להכיר את הערך הנשגב של הנהגת אדון כל ית', איך מהמון הדברים המתנשאים להשחית ולבלע כל קודש הכין ראשיה למכה, עד שמלאך רע בע"כ יענה אמן. וכאשר אירע ליעקב עם שרו של עשו, שלא נפטר ממנו בעצם התאבקותו עמו עד אשר ברך אותו שם. ומזאת התכונה נצמחת ג"כ התשועה ההרית. שהיא פרטית לערך התשועה הרוחנית הגדולה, ההולכת ומתפשטת להפוך את החשך לאור, ועל שניהם יחד נקבעו הימים טובים הללו, בהלל גם בהודאה.

עין איה שבת פ"ב 67

(14

והבי' בזה, כי גם חנוכת המזבח היא הארה נצחית המתעוררת בכל שנה ושנה בזמן הזה, ועל שמה נקרא החג חנוכה. ענין הארה זו הוא חינוך והתחדשות, בחי' חנוכת המזבח וחנוכת הבית מחדש לאחר מצב של חורבן. כפי שהיה בנס חנוכה, שכלל ישראל היה במצב של חורבן כלאחר יאוש, אחרי שהיונים טמאו כל השמנים. ובמצב זה השאיר הקב"ה את פך השמן שהוא ענין קוסטא דחיותא הקיימת תמיד בכללות עם ישראל, וממנו שב האור להאיר. וכן בפרטות יש בכל יהודי בחי' פך שמן שממנו הוא ניאור בזמן חושך, ומוסיף והולך ואור עד נכון היום, עד שעושה חנוכת הבית מחדש. ומכח הנס בימים ההם נשאר הזמן הזה מסוגל לנצח לחנוכת הבית, שיהודי יבנה שוב את ביתו הרוחני ויחנכנו מחדש, לאחר שבמשך השנה התרחק ונפל בשפל המדרגה.

א' קנ

וכן בחיי הפרט, יש שעוברים עליו מצבים הנדמים כהעדר מוחלט, ועליו להאמין באמונה שלמה שעדיין יש בו קוסטא דחיותא שהיא אבן פינה לבנין מחודש. ובכלל מאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע עה"פ (תהלים לז) עוד מעט ואין רשע, בכל רשע מישראל יש עוד מעט שבו אינו רשע, זו הקוסטא דחיותא ממנה הוא שב ונבנה מחדש. וכמו שמצינו בחז"ל (ב"ר סה,כב) שדרשו את הנאמר ביצחק וירח את ריח בגדיו, א"ת בגדיו אלא בוגדיו, כגון יקום איש צרורות ויוסף משיתא, כדאיתא שם ענינם. וכן מעשה דר' אלעזר בן דורדיא המובא בגמ' (ע"ז יז.).

א' קנ

(15

כ"א מאלו הגיע במצבו לתכלית השפלות ולא ניכר בו עוד מאומה מן הטוב. ואז נתעוררה בהם הקוסטא דחיותא ושבו להיות בעלי תשובה גמורים. ועל זה נאמר וירח את ריח בוגדיו, אותם בוגדים שהיה בהם עוד מעט שאינו רשע, ומכחו קידשו שם שמים ברגע האחרון ונתעלו למדרגות עליונות בעולם העליון. ובמשך הדורות היו רבות כהנה, יהודים שהגיעו למצב של העדר ואז נתגלתה בהם הקוסטא דחיותא, נקודת החיות שנותרה בהם, ומכחה יצאו ונחלצו משפל מצבם. וכמסופר על יהודים שהיו רשעים גמורים, וכאשר ציוו עליהם לכפור מסרו את נפשם על האמונה. כי נתעוררה הקוסטא דחיותא שבהם ועי"ז ניעורה יהדותם לחיים. וזה גם סוד בעלי התשובה בדורנו, אנשים שהיו שקועים באבי אבות הטומאה וכבר הגיעו למצבים שאין להם תקנה לכאורה, אך עדיין היה בהם עוד מעט ואין רשע. יש שה'עוד־מעט' הזה הוא בגלוי ויש שהוא נסתר מאד לפני התגלותו, אבל הוא נמצא תמיד ואינו בטל לעולם, ובו טמון סוד הצמיחה של יהודי בכל המצבים.

א' קנ"

(16

על ענין האמונה נאמר עוד מעט ואין רשע, כמאמר הנז' שבכל רשע יש ניצוץ א' ממעל שבו אינו רשע. לכל יהודי יש ניצוץ הנשמה מאור א' ממעל המאיר לו במצבים חשכים, וכאשר נדמה שהוא כבר אבוד ואין לו תקומה מתעורר הניצוץ הזה להאיר לו. והוא כח האמונה המושרשת ביהודי בדמו מהאבות הק' ומאברהם אבינו ראש לכל המאמינים, בחי' פך השמן המתגלה להציל יהודי בעת מצוקה ולהאיר לו במצבים ירודים ושפלים. וכמו שאמר מרן הס"ק מלכוביץ' זי"ע, גם בשעה שיהודי אינו מרגיש כלל את האמונה רח"ל חייב להאמין שבפנימיות נפשו הוא מאמין, אלא שעבים מכסים בעדו את אור האמונה. וגם זה בכלל הבטחת ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם, שהקב"ה נטע ביהודי פך שמן של אמונה העומד לו להושיעו בארץ אויביהם.

שם קנו

א' קנ - נתיבות שלום לאדמו"ר מסלונים - חנוכה.